

Les persones en situació de sense llar a la ciutat de Barcelona. L'acompanyament des del Treball Social

María Virginia Matulič Domandžič i Núria Fustier García (Coords.). Barcelona: Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya, 2023. 184 p.

Alba Pirla Santamaria¹

ORCID: 0000-0003-2028-2378

Per citar: Pirla Santamaria, Alba. (2023). [Ressenya del llibre *Les persones en situació de sense llar a la ciutat de Barcelona. L'acompanyament des del Treball Social*, de María Virginia Matulič Domandžič i Núria Fustier García (Coords.)]. *Revista de Treball Social*, 225, 235-237. <https://doi.org/10.32061/RTS2023.225.03>

Valgui iniciar la ressenya expressant el meu reconeixement a les coordinadores d'aquest llibre, María Virginia Matulič Domandžič i Núria Fustier García, membres de la Unitat de Formació i Recerca de l'Escola de Treball Social de la Universitat de Barcelona, amb una llarga trajectòria investigadora i docent en l'àmbit del sensellarisme i del treball social. Dos referents que no deixen d'aportar coneixement a la pràctica professional i acadèmica, amb qui he tingut el plaer de compartir congressos, cafès i profundes reflexions.

També m'agradaria posar en valor l'equip d'autors i autores del llibre, que compta amb professionals de l'entitat Sant Joan de Déu Serveis Socials,² que des de la seva pràctica aconsegueixen teixir un monogràfic imprescindible per a la comprensió del fenomen del sensellarisme i el seu abordatge des de la pràctica. Com a professional del treball social en aquest àmbit, he de posar de manifest que l'obra aporta nous coneixements, reflexió i alternatives d'acció que feia temps que no trobava en la literatura acadèmica, escrita d'una forma clara i didàctica.

El pròleg, de la mà de Pedro José Cabrera, un gran referent a qui segueixo des dels seus inicis, ens convida a iniciar la lectura del llibre amb una encertada reflexió sobre les dificultats de generar coneixement en la intersecció entre el món acadèmic i el de la pràctica. Cabrera destaca la necessitat de transformar la realitat que comporta exclusió social i d'im-

---

1 Treballadora social. Professora associada al Grau de Treball Social de la Universitat de Lleida (UdL). Cap de la unitat tècnica de l'àrea de lluita contra la pobresa i l'exclusió social de l'Ajuntament de Lleida. apirla@paeria.cat

2 Albert García Gispert de la Unitat de Formació i Recerca de l'Escola de Treball Social de la Universitat de Barcelona i Francesc Pous Armenteros, Charo Sillero Castro, Aina Baquès Munné i Javier Prieto González, de Sant Joan de Déu Serveis Socials.

plicar-nos en aquest canvi, de tenir prou coneixements per poder actuar i d'aprendre des de l'acció reflexiva, i aquest procés implica necessàriament aturar-nos a pensar, a sortir del bucle. M'atreveixo a afirmar que, si en aquest recorregut ens guien professionals investigadors que, des d'un equilibri de poder, tenen la capacitat metodològica i teòrica de dotar de contingut científic i analític la nostra pràctica, el resultat no pot ser en va, essent aquest llibre un exemple a seguir.

L'obra consta de dues parts i nou capítols en total. Les dues parts del llibre es necessiten l'una a l'altra i sumen, constituint una petita joia de compilació necessària per als qui estem al peu del canó del sensellarisme i també per als qui dissenyen estratègies i polítiques en aquest àmbit, i ens convida a saber-ne més, aportant una extensa bibliografia imprescindible per als amants de la lectura i de l'àmbit.

La primera part ens porta a la comprensió del fenomen del sensellarisme en el moment present i de les seves múltiples arestes, analitzades des d'una necessària mirada crítica i global al context, les causes i els factors que condicionen els processos d'exclusió social des de la perspectiva de la interseccionalitat. Fruit d'aquesta anàlisi es posa en evidència la complexitat d'un gran nombre de casos que trobem de persones sense llar que transiten per obstacles que els impedeixen exercir els seus drets de ciutadania.

En l'obra es reconeix la implicació de l'Ajuntament de Barcelona i la xarxa d'entitats socials de la ciutat en l'abordatge del sensellarisme, que intenten dotar de la màxima cobertura de serveis, però es fa evident que la manca de planificació territorial arreu de Catalunya continua essent un escull. L'anàlisi que duen a terme de la normativa vigent i de la cartera de serveis socials denota la manca de desplegament i d'actualització de polítiques per poder prevenir, afrontar i donar resposta a les necessitats del present.

En el llibre també es reflexiona sobre les dones en situació de sense llar, un tema punyent, un fenomen en augment i, alhora, invisible. Parlar-ne ja és un pas per tenir-les en compte, encara insuficient, que cal analitzar profundament i posar-lo en l'agenda política, tècnica i acadèmica de forma urgent, per cercar les millors estratègies de prevenció i abordatge donada l'alta vulnerabilitat a què es veuen sotmeses les dones en aquesta situació.

La segona part del llibre se centra en l'atenció social a persones en situació de sense llar, i es fa una rigorosa explicació dels paradigmes, els models i la metodologia que és pròpia del treball social, esdevenint una compilació teòrica dels seus elements clau, aplicats al sensellarisme, però que, alhora, són la base per a qualsevol altre àmbit d'acció professional des del treball social.

En aquest apartat, les autores també ens conviden a fer un interessant recorregut històric de l'atenció social i, malauradament, observem com el pes de la història recau encara en estratègies i polítiques actuals, així com en l'imaginari col·lectiu. Segurament, de saber de l'existència històrica de la "piojosa" –furgoneta de recollida i trasllat de potencials "vagos y maleantes", entre altres recursos específics del segle passat–,

hi hauria qui li estaria passant la ITV. Potser no hem evolucionat tant com ens pensem?

Aquesta mirada al passat ens porta a reflexionar sobre el present i dibuixar el futur que volem, i les autores, en aquest viatge, ens regalen una proposta d'acció professional renovada, carregada de sentit teòric-pràctic, de marcat accent humanista, que aposta per un canvi de cicle: passar d'una orientació centrada en el sistema a una centrada en la persona, fet que comporta un canvi conceptual: acompanyar en lloc d'intervenir. I per acompanyar cal, necessàriament, caminar al costat de l'altre, sense empènyer, així com disposar de competències i habilitats professionals en coherència amb la metodologia que ens proposen. Aquesta aposta em porta, inevitablement, a una nova pregunta: estem disposades a acceptar el repte de canviar el rol d'expertes aplicadores de models funcionalistes?

Deixo aquí la qüestió i em remeto al llibre. Serveixin de guia per a la reflexió els sis relats sobre el procés de persones de diferents perfils i singularitats que ben bé podríem trobar en qualsevol dels nostres serveis d'atenció social, i observem com el fet de reconèixer-les protagonistes afavoreix que posin en joc les fortaleses i capacitats de cadascú per tirar endavant, essent les treballadores socials, a través del vincle, un puntal en aquest camí cap a una vida més digna. Sense afany de condicionar la resposta, em pregunto si aquesta no és una mirada més ètica i transformadora que marida millor amb els principis i valors de la nostra professió.

Sense cap dubte es tracta d'un llibre imprescindible per al treball social i per a qui dissenya polítiques, que fa una proposta efectiva i contrastada, ètica, crítica, responsable, emmarcada en una mirada dignificant que posa la persona al centre i mira cap a la comunitat. Un treball social que esdevé indispensable en el camí de la restauració de vides que han quedat al marge i que conviu en un sistema que requereix polítiques transversals que el transformin en clau de garantia de drets de ciutadania i justícia social. Una lectura obligada.